

Người đứng đầu tự phê bình và phê bình người đứng đầu

Vũ Ngọc Lân

Cuộc vận động xây dựng, chỉnh đốn Đảng theo tinh thần Nghị quyết Trung ương 6 (lần 2) khoá VIII, lấy việc tự phê bình và phê bình làm khâu đột phá, tuy đã thu được một số kết quả bước đầu nhưng theo đánh giá của Đảng thì vẫn chưa đạt yêu cầu đề ra. Tự phê bình và phê bình vẫn là khâu yếu, ít có chuyển biến trong công tác xây dựng đảng.

Trong những nguyên nhân tự phê bình và phê bình yếu thì vấn đề người đứng đầu chưa thật sự gương mẫu, tự giác, chưa nghiêm túc trong tự phê bình và việc phê bình người đứng đầu còn khó khăn, bất cập, chưa đạt yêu cầu là nguyên nhân quan trọng.

Cho đến nay, tuy trong nhiều nghị quyết, văn bản có nói về trách nhiệm của người đứng đầu, nhưng quy định cụ thể thì dường như chưa có. Có nhiều giải pháp để làm rõ trách nhiệm người đứng đầu, trong đó giải pháp quan trọng là đồng thời với việc kiểm tra của tổ chức, phải có cơ chế quy định cụ thể về việc người đứng đầu tự phê bình và phê bình người đứng đầu.

Một vấn đề có ảnh hưởng, chi phối công tác kiểm tra, phê bình người đứng đầu là việc phân cấp quản lý cán bộ. Hiện nay, thường là người đứng đầu, dù ở cấp độ, phạm vi nào và dù có sinh hoạt chuyên môn, sinh hoạt đảng ở cơ quan, chi bộ cơ sở thì đều do cấp trên quản lý và thẩm quyền quyết định cuối cùng trong việc nhận xét, đánh giá về người đứng đầu đó chứ không phải ở chi bộ hay chính đơn vị công tác của người đó quyết định. Do đó, nếu cấp trên không sâu sát, thiếu thông tin, không kiểm tra thường xuyên cán bộ thuộc diện mình quản lý sẽ dẫn đến tình trạng báo cáo sai sự thật, cấp trên vô tình hay cố ý “đóng dấu bảo đảm chất lượng”, hợp thức hoá những thiếu sót, sai phạm của cơ quan cũng như bản thân người đứng đầu cơ quan, đơn vị đó.

Người đứng đầu tự phê bình

Theo cơ chế quản lý cán bộ hiện nay, người đứng đầu dù ở phạm vi, mức độ nào thì mỗi dịp kiểm điểm, tự phê bình thường diễn ra ở hai nơi: Nơi người đó sinh hoạt chuyên môn, sinh hoạt đảng và trước cấp trên trực tiếp. Nếu không có sự phối hợp đồng bộ, chặt chẽ theo quy trình thống nhất, người đứng đầu không tự giác, thiếu gương mẫu sẽ tạo ra những “kẽ hở”, thậm chí bỏ qua những sai lầm, khuyết điểm.

Hiệu quả việc tự phê bình của người đứng đầu dù cao hay thấp đều phụ thuộc vào 3 yếu tố chính: Một là, người đứng đầu có nghiêm túc, tự giác tự phê bình, có thấy rõ ưu khuyết điểm của mình hay không; hai là, cơ quan quản lý người đứng đầu có thật sự nghiêm túc, khách quan, vô tư và có đủ thông tin về cán bộ thuộc diện mình quản lý hay không; ba là, cán bộ, đảng viên dưới quyền có đủ bản lĩnh nói thẳng, nói thật, góp ý thẳng thắn về tất cả những ưu, khuyết, nhược điểm, kể cả những vi phạm của thủ trưởng mình hay không. Trong ba yếu tố trên, yếu tố thứ nhất có tính quyết định.

Dân gian có câu “Thượng bất chính, hạ tắc loạn”. Nếu người đứng đầu không tự giác, nghiêm túc nhận rõ sửa chữa sai phạm, khuyết điểm thì không thể nêu gương và phê bình cấp dưới.

Yêu cầu mang tính nguyên tắc đối với người đứng đầu là lãnh đạo, quản lý phải đi liền với tự phê bình và phê bình thường xuyên. Coi việc tự phê bình như soi gương, rửa mặt hằng ngày. Điều này Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng ta đã nhắc nhở từ lâu, nhắc đi nhắc lại nhiều lần. Mỗi người đứng đầu, nếu tự bản thân làm tốt công tác tự phê bình thì sẽ hạn chế được rất nhiều yếu kém, sai lầm, khuyết điểm cũng như những thất thoát, lãng phí tiền của, thì giờ của dân, của Đảng. Phê bình người đứng đầu

Ai phê bình người đứng đầu? Đây là vấn đề khó khăn, tế nhị và nhạy cảm. Nhiều khi, nhiều người cảm thấy phê bình người đứng đầu như phạm thượng, là “không phải đạo”.

Người đứng đầu nhất thiết phải là người có chức, có quyền, thậm chí có khi là “quyền sinh quyền sát”. Trong cơ chế bố trí, sử dụng, quản lý cán bộ của ta hiện nay, người đứng đầu thường do cấp trên quyết định. Cái khó là ở chỗ, ai là người “có gan” lên tiếng phê bình người đứng đầu, nhất là dám nói về những sai lầm khuyết điểm, vi phạm kỷ luật. Lâu nay, việc phê bình chỉ được tiến hành khi có những đợt sinh hoạt hoặc tổng kết cuối năm, nhiệm kỳ công tác, cùng lắm là khi có những vụ việc nổi cộm đã được dư luận lên tiếng, bị phát hiện, tố cáo. Còn khi cơ quan, đơn vị với vẻ bề ngoài “sóng yên, biển lặng” thì ít có sự phê bình, hoặc có phê bình thì hình thức nên không phát hiện ra sai phạm.

Có thể nói, hiện nay việc phê bình người đứng đầu vẫn trong tình trạng “vuốt ve”, “mưa phùn, gió nhẹ”, “dĩ hoà vi quý” và hình thức còn rất phổ biến. Điều này lý giải tại sao trong những năm qua, rất nhiều vụ việc tiêu cực, tham nhũng xảy ra nhưng ít được phát hiện trong quá trình tự phê bình và phê bình.

Do đó cần dựa vào nhiều lực lượng, qua nhiều kênh thông tin để đấu tranh, phê bình, góp ý với người đứng đầu ở tất cả các phạm vi, mức độ.

Dựa vào lực lượng nào để phê bình người đứng đầu? Cấp trên, tức là cấp quản lý người đứng đầu, cần chủ động kiểm tra một cách thường xuyên cũng như đột xuất cán bộ, đảng viên thuộc diện mình quản lý. Nguyên tắc ở đây là phê bình lãnh đạo phải thường xuyên, phải chú trọng phòng ngừa và phát hiện dấu hiệu vi phạm, khuyết điểm ngay từ khi còn nhỏ lẻ, chưa trầm trọng.

Trong quá trình phê bình cần dựa vào lực lượng trong hệ thống chính trị ở cơ quan, đơn vị như: Cấp uỷ đảng, lãnh đạo chuyên môn, tổ chức công đoàn, đoàn thanh niên, hội phụ nữ... Phải có nghệ thuật dân vận, dành thời gian tìm hiểu tâm tư, nguyện vọng, những thắc mắc, khiếu nại của quần chúng, tìm trong đó những hạt nhân của lẽ phải và sự đúng đắn. Nhiều khi chỉ một ý kiến của một cá nhân dám nói thẳng, nói thật mà có thể phát hiện ra những sai phạm nghiêm trọng của người đứng đầu. Phải rất chú trọng tìm hiểu ý kiến của người dân nơi người đứng đầu cư trú cũng như những mối quan hệ của họ, nhất là số cán bộ, đảng viên hộ khẩu một nơi, cư trú một nẻo hoặc có nhiều nhà ở mỗi chỗ một thời gian. Có tình trạng một người lãnh đạo nhưng quản lý, phụ trách vài cơ quan, đơn vị. Nếu không có sự phối hợp, quản lý chặt chẽ thì sẽ chỉ kiểm tra được cán bộ trên giấy, không thấy được thiếu sót, khuyết điểm mà phê bình, góp ý cho chính xác, hiệu quả.

Nội dung phê bình bao gồm những gì? Có thể nói phạm vi phê bình, góp ý đối với chức trách của người đứng đầu là rất rộng, có nhiều nội dung. Hơn nữa, cũng là người đứng đầu nhưng mỗi người có phạm vi lãnh đạo, quản lý rộng hẹp, mức độ

phức tạp khác nhau. Do đó, tùy từng phạm vi, mức độ, chức trách mà việc phê bình có yêu cầu, mức độ, có trọng tâm, trọng điểm khác nhau. Việc phê bình người đứng đầu nên tập trung vào một nội dung chủ yếu sau đây:

- Phê bình, góp ý việc thực hiện đường lối, chủ trương, nghị quyết, chỉ thị của Đảng, nhất là việc cụ thể hoá, vận dụng, xây dựng chương trình hành động, đưa nghị quyết của Đảng vào cuộc sống mà người đứng đầu đó đảm trách.

- Phê bình việc xây dựng, thực hiện các quy chế, quy định, nghị quyết của cấp uỷ đảng, của cơ quan, đơn vị, cũng như việc thực hiện chế độ chính sách đối với cán bộ, công chức, viên chức trong cơ quan, đơn vị và đối với bản thân người đứng đầu, trong đó việc xây dựng, thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở là một nội dung rất quan trọng.

- Tập trung phê bình việc thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ trong triển khai nhiệm vụ chính trị của ngành, lĩnh vực, cơ quan, đơn vị, nhất là về công tác tổ chức, cán bộ. Làm rõ những đóng góp, trách nhiệm của cá nhân với những kết quả, ưu điểm, khuyết điểm, sai lầm của cơ quan, đơn vị trên cơ sở chức trách, quyền hạn được giao.

- Trong tình hình hiện nay, bệnh thành tích, báo cáo sai sự thật, thậm chí xuyên tạc sự thật khá phổ biến, thì một trong những yêu cầu của công tác phê bình là phải kiểm tra độ chân thực của báo cáo, phải bằng nhiều cách xác minh, thẩm định độ chuẩn xác đó. Đối với một số ngành, lĩnh vực, địa phương, cơ sở trọng yếu, muốn có độ chuẩn xác trong kiểm tra cần có sự phối, kết hợp giữa các ban, ngành hữu quan, sử dụng các chuyên gia giỏi để thẩm định. Cần xử lý nghiêm minh những người đứng đầu do quan liêu thiếu kiểm tra để cấp dưới báo cáo sai sự thật hoặc tự mình không trung thực trong báo cáo.

- Một trong những nội dung không thể thiếu trong phê bình người đứng đầu là về phẩm chất, đạo đức, lối sống cũng như sự chân thực trong kê khai tài sản của người đứng đầu.

Chỉ có thực hiện nghiêm túc những nguyên tắc trong phê bình người đứng đầu và người đứng đầu thật thà tự phê bình mới góp phần nâng cao chất lượng, đáp ứng yêu cầu Cuộc vận động xây dựng, chỉnh đốn Đảng trong tình hình hiện nay.